

terményekre), hanem végrehajtást szenvedő ingatlanán volt függő termésre vezette, amely csak az elválasztás után válik ingóvá, addig pedig azt az ingatlanhoz tartozónak, az ingatlannal egy tekintet alá esőnek kell tekinteni.

A végrehajtást szenvedő ingatlanának függő termésére vezetett e végrehajtás tehát a végrehajtás tárgyát tekintve az ingatlanra, helyesebben az ingatlan hasznélvezetére foganatósítottként jelentkezik.

Minthogy ezek szerint a m. kir. kincstár az elárverezett ingókra követelése erejéig zálogjogot nem szerzett, a sorrendnél követelését figyelembe venni nem lehetett. Közömbös e részben az, hogy az elárverezett termények a m. kir. kincstár által előzően, az említett módon lefoglalt függő termésből származnak-e? mert még az esetben is, ha ezen az alapon valamely sorrendi igény érvényesíthető volna, úgy a Vh. T. 211., 212. §-ai értelmében, ez igénynek érvényesítése csak a 208., 209. §-ok szerint foganatósított ingatlanvégrehajtással kapcsolatos sorrendnél foghatna helyet, a jelen esetben azonban kizárólag ingóárverésen befolyt vételár osztható fel. (Curia: Pk. V. 1.620/929.)

Dr. Nyulászi Alajos.

Kötelező boszuállás. A kötelező kíméletlenség jelenségéről és eseteiről sűrűn esik szó lapunkban. Nem rokonszenves és nem is egészséges tünete ez a magánjognak, mert kíméletlen eljárásra szorítani valakit, akinek az nem szándéka, nem helyes, ha a cél anélkül is elérhető. Van azonban ennek a jelenségnek egy drasztikusabb testvérpárja is: a kötelező bosszuállás. Ékes példája volt ennek az uzsoráról és káros hitelügyletekről szóló 1883: XXV. t.-c. hatálya alatt az uzsora kifogásával való védekezés. Az uzsoratórvény ugyan kifejezetten sehol sem mondta ki, de a törvény 8., 11. és 12. §-ai rendelkezésének egybevetése alapján jogirodalom és joggyakorlat — legutóbb a 49. sz. polgári jogegységi döntvény indokolása is — egyképen azon az állásponton volt, hogy adós az uzsora kifogásával csak akkor védekezhetik eredményesen, ha az uzsorát *büntető ítélet* állapítja meg. Ha az adós az uzsora fennforgását büntető ítélettel igazolni nem tudta (és illetve legalább is vádhatározatra nem hivatkozhatott, amikor is a polgári perben az eljárás felfüggesztendő volt), a polgári per bírása nem vizsgálhatta és nem is állapíthatta meg, van-e uzsora, és annak következményeit nem vonhatta le. Ez pedig magyarul annyit jelentett, hogy *az adós kénytelen volt a kölcsönadót meg is büntettetni*, ha azt akarta, hogy kötelezettsége a törvényesre mérséklődjön.

Vannak adósok, akik az uzsorás kölcsönadót csakis a büntető eljárással fizetik ki, sőt vannak adósok, akik már előre tudják, hogy ez lesz az ellenszolgáltatásuk. De vannak olyan

adósok is, akik, ha akármennyire is szembenállanak az uzsorás kölcsönadóval, mégis tudnak disztingválni, — lelkiileg és jogilag egyaránt — és céljuk csak az, hogy a törvényeset meghaladó kamatokkal szemben megvédjék magukat, odáig azonban nem akarnak már elmenni, hogy hitelezőjük megbüntetését is kívánják. Vannak tehát adósok, akik komolyan veszik az ígét: ne légy bosszúálló, és nincsen lelkierejük az üldözéshez, pláne annak üldözéséhez, akinek a pénzét mégiscsak elfogadták, felhasználták, és talán a tőkét sem fizették még vissza. El tudom képzelni, hogy voltak adósok — és éppen a lelkiileg differenciáltak, — akik sokszor azért nem tudtak az uzsora kifogásával a polgári perben védekezni, mert nem tudták magukat kölcsönadójuk büntető üldözésére rászánni. Tudok is olyan esetről, amikor adóst ez a kérdés lelki konfliktus elé állította, adós nem vállalta a büntető üldözést, tehát futni hagyta az uzsorást és fizetett olyan kamatokat, amelyeket különben nem kellett volna.

A régebbi uzsoratörvény rendelkezéseiből derivált ez a jogszabály — a kötelező bűnvádi üldözés, mint a behajtási perben való védekezés előfeltétele, — tehát már azért sem volt helyes, mert a fenti reflexhatás folytán saját céljával szembekerülve, sok esetben az uzsorás védelméhez vezetett. De nem volt helyes annál fogva sem, mert minden elfogadható indok nélkül nem volt összhangban más olyan szabályozásokkal, amelyek szintén valamely büntetendő cselekménnyel kapcsolatos vagyoni jogi igényre vonatkoznak. Hiszen ha X. lap, sikkaszt, testisértést, vagy alaptalannak bizonyuló felmondással lakáskihágást (2222/1931. M. E. sz. r. 14. és 33. §. c) követ el: a dolog kiadására, kártérítésre stb. anélkül is perelhető, hogy a károsult *büntető eljárásban* állapíttatja meg a deliktumot. Amint tehát az ezen és más bűncselekmények folytán károsultat sem kergette bele jogszabály a bűnvádi feljelentés tételébe, az uzsora kifogása tekintetében sem volt ez indokolt, és nem forgott fenn semmi ok eltérni attól az általános szabálytól, mely szerint a polgári perben elég előadni a jogalapító tényeket és azért, mert azok egy büntetendő cselekmény tényállását kimerítik, nem szükséges, hogy azok ilyen minősége is megállapíttassék.

Csak helyeselni tudjuk tehát az 1932: VI. t.-c.-be iktatott új uzsoratörvény álláspontját, amely sem kifejezetten, sem egyéb rendelkezéseiből kifolyólag nem kívánja meg az uzsorának, mint büntetendő cselekménynek üldözését, mint a polgári perben való védekezés előfeltételét. Ma tehát az uzsora kifogásával védekező adósnak a törvény megadja az uzsora elleni védelmet anélkül, hogy adósnak bűnvádi eljárást és az uzsorás büntetését kellene szorgalmaznia. Helyes szabályozás, mert az uzsora magánjogi üldözését nem nehezíti, nem több előfeltételhez köti, hanem könnyíti.

A kötelező bosszúállás tehát — e ponton — már a múlté. De vajjon, hogy áll ez a kérdés más deliktuális tényálláshoz kapcsolódó vagyoni igények érvényesítésénél? Mánként formulázva: van-e más eset, amelyben jogszabály a bűncselekmény büntető eljárásban megállapított voltát állítja oda a magánjogi igény előfeltételeként?

Szóba jöhetne az 1914. XIV. t.-c.-be iktatott Sajtótörvény 39. §-a, amelynek 1. és 2. bek.-e szerint a sértett a sajtóbeli közleménnyel okozott vagyoni kárának megtérítésén felül nem-vagyoni karáért is megfelelő elégtételt követelhet, amennyiben az tekintettel az eset körülményeire, a méltányosságnak megfelel. Nincs azonban sehohol a Sajtótörvényben olyan rendelkezés, amely kimondaná, hogy e kárigény érvényesítésének előfeltétele a sajtóvétségnek büntető eljárásban való megállapíttósága, tehát bűncselekményként való üldözése. Sőt: miután ugyan ezen §. 3. bek.-e kimondja, hogy a sértettet a kártérítési követelés akkor is megilleti, ha a sajtóbeli közlemény nem állapít meg bűncselekményt, vagyis ha tényállása a bűncselekménynek alatta marad, nem lehet kétséges, hogy az említett kárigények érvényesítésének nem előfeltétele a sajtóvétségnek büntető ítélet által történt megállapíttósága.

A becsületvédelmi törvény 27. §-ának utolsó rendelkezése folytán a Sajtótörvény 39. §. 1. és 2. bek.-ének szabályai megfelelően állanak a becsületvédelmi törvény által pónalizált bűncselekmények és a hamis vád bűncselekménye esetére is. Vagyis az ilyen bűncselekmények által sértett sem köteles előbb büntető útra terelni ügyét, és az ott kieszközölendő büntető ítélet alapján fellépni. Közvetlenül fordulhat kárigényével a polgári bírósághoz, amely tehát autonóm módon dönti el, fennforog-e ezen bűncselekmények valamelyikének tényállása, avagy bár a nem teljes, de kártérítésre mégis kötelező tényállás.

Hirtelenében talán nem is talállok más példát a címbeli jelenségre, mint a Sajtótörvény 40. §-ának esetét. Ha ugyanis sértett kártérítési követelését nem a szerző ellen, hanem a Sajtótörvény 40. §-a, vagyis a fokozatos felelősség alapján felelős más személy (kiadó, nyomda) ellen kívánja érvényesíteni, a kárigény előfeltétele a felelőssé tett személy büntetőjogi felelőségének megállapíttósága. A törvény ugyan ezt nem mondja ki, de a Kúria már ismételtelen erre az álláspontra helyezkedett (l. Kúria 1601/1929. sz. határozatát, és az abban felhívott 7622/1927., 3759/1928., 925/1929. stb. döntéseket a Jogi Hírlap 1931 : 102. száma alatt). Nevezetesen kimondotta a Kúria, hogy a „Sajtótörvénynek a fokozatos felelősséget szabályozó különleges rendelkezései, így pld. az, hogy a sértettet netalán megillető kártérítésért a biztosítékkal megjelenő időszaki lapoknál a kiadó a biztosíték erejéig elsősorban felelős, *csak a sajtó útján elkövetett bűncselekménnyel kapcsolatban*, vagyis csak ak-

kor nyerhetnek alkalmazást, ha az arra jogosult büntetőbíróság megállapította, hogy a közlemény a sajtó útján elkövetett bűntett, vétség vagy kihágás tényálladékát valósítja meg; ellenben, ha bűncselekmény megállapítva nincsen, a kártérítésért a Sajtótörvény 40. §-ában meghatározott fokozatos felelősséget a polgári bíróság előtt nem lehet érvényesíteni".

Nem kívánok ezúttal annak vizsgálatába bocsájtkozni, vajjon ezen esetben indokolt-e a vagyoni igény előfeltételeként a cselekménynek mint büntetendő cselekménynek megállapíttóságát megkívánni (tárgyi, üzemi felelősség esete forog fenn!), annyit azonban törvényhozási elvként ezen eset alapján is meg lehet állapítani, hogy a vagyoni igény (akár kereset, akár kifogás formájában való) érvényesítésének csak akkor legyen a tényállásnak büntetendő cselekményként való megállapíttósága is az előfeltétele, ha ezt valamely körülmény kivételesen indokolja. Ennek a helyes irányzatnak vetületébe esett a Kúria nemrég hozott 49. sz. polgári jogegységi döntvénye is, amely a PHT-ba 198. sz. alatt felvett elvi határozattal szakítva, a magán- és büntetőjog közötti függetlenséget és ezzel a magánjog teljes autonómiájának elvét minden irányban proklamálta.

A jelen témakörbe eső kérdés az is, mi a vagyoni igények helyzete a főmagánvádas (becsületsértés stb.) ügyekben akkor, ha a főmagánvádló a vádlott sajnálkozását, bocsánatkérését, vagy más egyéb nyilatkozatát elégtételül elfogadja, nevezetesen, követelhet-e ezután főmagánvádló kárt, vagy ami ennek egyik hajtása csak: perköltséget, avagy pedig köteles-e a bocsánatkérés visszautasításával *üldözni a panaszlottat*, ha azt akarja, hogy az eljárás költsége, vagy más egyéb kára az ellenfelet terheljék?

Egy konkrét esetben főmagánvádló sajtó útján elkövetett rágalmozásért jelentette fel panaszlottat, akinek bocsánatkérését elfogadta, azután pedig a rágalmozás által okozott kárának megtérítése iránt indított pert ellene. A Kúria 2190/1929. sz. határozata (Jogi Hirlap, 1930. évfolyam, 184. sorszám) az igényt elutasította, de nem azért, mert sértett a büntető perben a bocsánatkérést elégtételül elfogadta, hanem mert sértett a büntetőjogi elégtétel elfogadása mellett köteles lett volna a magánjogi elégtételhez való jogát fenntartani, amit pedig sértett nem tett meg.

Elvileg tehát a helyzet ily esetben — igen helyesen — akként van megoldva, hogy a sértettnek jogunk nem teszi kötelezővé a panaszlott büntetőjogi üldözését, és nem állja útját a békés kibontakozásnak (ez jogpolitikailag igen nagy hiba volna!), mert a főmagánvádló vagyoni igényt akkor is támaszthat, ha vádlott bocsánatkérését, vagy más nyilatkozatát elégtételül elfogadja. Azonban megkívánja, hogy a sértett vagyoni igényeit ugyanekkor kifejezetten fenntartsa, nehogy az

elégtétel elfogadása a panaszlottat tévessze meg a tekintetben, hogy a főmagánvádló akcióját beállította, holott ezzel szemben utóbb mégis vagyoni igényeket támaszt.

Dr. Balla Ignác.

Lehet-e a végrehajtást foganatosítani, ha az fel van függesztve?
 „Nem hagyhatom, hogy az „X.” vállalat ellen kielégítési végrehajtást kérjenek, amikor teljesen alaptalan kereset folytán hozott a bíróság ellene jogerős marasztaló ítéletet”, mondja egy újtó fél jogi képviselője, aki a perújítási kereset beadásakor egyben a polgári perrendtartás 572. §-a alapján az alapperbeli ítélet végrehajtásának felfüggesztését is kéri, — „minthogy a perújítás sikere az előterjesztett adatokból valószínűnek mutatkozik”. Máskor jogos felháborodással panaszolja a fél azt, hogy miként lehetett egy ügyben a végrehajtást felfüggeszteni, mikor semmiféle valószínűsítő adatot a perújítási keresetlevélben elő nem terjesztettek; most nem kérhet végrehajtást és ezért esetleg mások megelőzik.

Ezek és ezekhez hasonló kijelentések arra engednek következtetni, hogy a jogkereső közönség köztudatába átment az a téves felfogás, hogy a végrehajtás felfüggesztésének következtében valamely jogerős határozat alapján most már nemcsak lefolytatni, hanem egyáltalában megkérni sem lehet a végrehajtást, mert azt ügyis elutasítanak; mintha nem a végrehajtásnak, hanem a *végrehajthatóságnak* a felfüggesztését mondta volna ki a bíróság.

Sajnos, be kell vallanunk, hogy ennek a téves felfogásnak, amely széles körben gyökeret vert, bíróságaink is okai, amelyeknek irányító gyakorlata épen ezen a téren döntő jelentőségű. Gyakori eset ugyanis, hogy a bíróság a felfüggesztési kérelemnek bizonyos esetekben „csupán a Ppé. 41. §-ában megjelölt hatállyal” ad helyt, míg ugyanazon bíróság más esetben ezt a toldást nem használja; vagy például a végrehajtást „az elrendelésre és foganatosításra is kiterjedő hatállyal” függeszti fel olyankor, mikor annak helye nem lehetne. Az ilyen kitételek természetesen arra engednek következtetni, mintha a bíróság minden esetben kétféle hatállyal is felfüggeszthetné a végrehajtást: 1. a végrehajtás elrendelésére és foganatosítására is kiterjedő hatállyal; 2. csupán az árverést, a lefoglalt követelés átruházását stb. megakasztó hatállyal.

Ezzel szemben a polgári perrendtartást életbeléptető 1912. évi LIV. törvénycikk 41. §-ának második bekezdése kifejezetten kimondja, hogy amennyiben a végrehajtási, vagy a perrendtartást életbeléptető törvény mást nem rendel, a végrehajtást a polgári perrendtartás szerint, az eljárás folyamán felfüggesztő végzésnek *minden esetben* olyan hatálya van, mint az előterjesz-